

Če vam oznanijo mojo smrt, ali pa če me smrt zateče nenada, brez pojasnil, vedite, da so me pospravili s privoljenjem policije, morda celo njeni agentje.

To, kar bi radi z davljenjem zdanje svobodne misli v Sovjetski zvezi, je na las podobno nekakšnemu pokitajščenju, hohčem reči, uresničenju kitajskega vzora, četudi je bil ta vzor pri nas svoje korenine pognal že v tridesetih letih. Vse to je šlo že skoraj v pozabo. A v zadnjem času so premnogi na Vzhodu nenadoma čuli govoriti o pozabljenih Mihajlu Bulgakovu, o Platonovu, o Fjorenškiju.

Kot na Kitajskem je tudi v Sovjetski zvezi na tisoče in tisoče razumnikov, ki zavračajo sedanjí režim. A na žalost bo svet za množico teh skritih pisateljev in filozofov zvedel prav verjetno šele čez petdeset, sto let...

Kitajski vzor, pravim, mika danes naše oblastnike. A do dna preverjen vam zatrdim, da je povratek v takšen režim v Sovjetski zvezi danes že nemogoč. Dve spoznanji me prepričujeta o tem. Prvo je uvidnost o prisotnosti neudušljivega mednarodnega obveščanja. Vdor drugačne misli in vnema za drugačne ideale, kot nam jih ukazujejo; zavest, da so na svetu ljudje, ki drugače ravnaajo, ki protestirajo. Zavedajte se, da Vzhod ni ne gluha, ne nebrížen za proteste zahodne družbe; več: na smrt se jih boji!

Drugo spoznanje, ki me navdaja z vero, da je pri nas kitajski vzor že učakal smrt, je neomajna pogumnost nekaterih pomembnih osebnosti med nami. Naj je že general Grigorjenko, ki že četrto leto sedi v norišnici, naj že Vladimir Bukovskij, ki so mu mladost ubili po zavodih za duševno bolne.

Takšna ali drugačna moja smrt pa ne bo v srečo tem, ki bi mi radi zlomili pero. Kajti brž po moji smrti, mojem izginotju, moji znovni ječi, bo zaživela tudi moja oporoka. Z njo pa se začne vredna objava mojih najboljših napisanih stvaritev, ki jih svet sploh še ne pozna.

aleksander
solženicin
dopisniku pariškega LE MONDE
28. avgusta 1973

pavel VI. je čestital sloveniku

S štiristopčnim dvojnim naslovom na prvi in drugi strani — *Un Discorso a Pellegrini Sloveni Durante L'Udienza Generale; Voti augurali del Santo Padre par il nuovo Collegio Sloveno (Nagovor slovenskim romarjem ob splošnem sprejemu: Čestitke svetega očeta ob novem Slovenskem zavodu)* — je politično-verski dnevnik L'Osservatore Romano, ki izhaja v Vatikanu, v četrtek, 21. junija 1973 natisnil papeževo besedo ob pomembnem slovenskem prazniku v Rimu. Kot smo že v poročilu ob blagoslovitvi Slovenika v julijem Glasu najavili, prinašamo zdaj besedo Petrovega naslednika, za Glas slovenjeno iz italijanskega izvirnika, natisnjenege v omenjenem vatikanskem dnevniku.

PRISRČNO dobrodošlico voščimo zdaj množici romarske srenje Slovencev.

V srce ganjeni in z radostjo vas sprejemamo. Naš prvi pozdrav veljaj vrednim svečeniškim pastirjem, ki vas vodijo. Z njimi vred objemamo gorečne duhovnike in bogoslovce, ki jih spremljajo, pa vse vas, ljubljeni sinovi, ki ste jim krona.

V RIM ste prišli, da bi bili za krščansko žitje vaše skupnosti, vselej tako blizu našemu očetovskemu srcu, deležni pomembnega dogodka: krsta novega Slovenskega zavoda, na Apijski cesti, ki ga vredno vodi monsinjor Maksimilijan Jezernik.

IZPRIČALI bi vam radi vso našo radost ob tem prazniku. To, da odpirate ta zavod, pove mnogo, premnogo vsakomur, ki zna dojeti globoki pomen njegov. Govori o prebujenju verskega žitja, o vzcvetju duhovskih poklicev. Govori o vaši prizadevnosti, da bi se mladi izbranci, ki so se bili odlčili za duhovski poklic, v obližju Petrovega sedeža umsko in duhovno spolnili. Priča o vekovitih vezeh zvestosti Slovencev apostolskemu sedežu. Priča slednjič, da v tem času prizadevne pokoncilske preнове ne bodo manjkali med vami zanesljivi in razsvetljeni vodniki, ki bodo znali v vaše življenje in v vaše krščanske navade vnesti vodila in postave Vesoljnega zbora.

PRAV ZATO PA SMO VESELI, DA MOREMO USTREČI VAŠI ŽELJI IN ODLIKUJEMO SLOVENSKEGA ZAVODA Z NASLOVOM P A P E Š K I.

LJUBLJENI mladeniči, ki ste tako srečni, da ste gojenci zavoda! Ko vam razkrivamo čustva naše ljubezni in naklonjenosti, vas spodbujamo, da vredno porabite ta leta svojega rimskega klesanja in uresničite vse, kar Cerkev od vas pričakuje. Ne dvomimo kar nič, da bo tako. Prav zato pa kličemo nad vas Gospodovega duha: da boste zares služabniki milosti, da se boste obličili po zgledih in naukah Kristusa, Učenika, Duhovnika in Pastirja, ki je prišel, „da bi stregel in dal svoje življenje za rešenje sveta“ (Mr 10, 45).

Za SKLEP bi radi živo pohvalili vse, ki so pomogli k postavitvi tega zavoda, še posebej vas, ki ste tu. Žrtve, ki ste jih znašali, da bi to uresničili, naj pomorejo, da se boste še bolj čutili povezane s tem Petrovim sedežem, da boste, po rimski pripravljenosti vašega duhovništva, ob njem vselej našli luč, tolažbo, zanesljivost za „trdnost v veri“ (1 Pet 5, 9), da jo boste bolj ljubili, jo čuvali in v svojem obližju njeno rešujočo moč razsevali.

NAJ VAM BO SPREMNIK naš apostolski blagoslov, ki ga iz srca dajemo tudi vsem, kateri so v duhu vam pridruženi ob tem srečanju z namestnikom Kristusovim.

kulturni večeri

ki so bili

PROBLEM REVOLUCIJE V ETIČNEM POGLEDU je bil naslov 4. kulturnemu večeru v soboto, 21. julija 1973. O temi je v okviru teološkega odseka govoril o. **LOJZE KUKOVICA DJ.** Vsebinsko se je predavanje predvsem dotaknilo revolucionarnih gibanj v Južni Ameriki: danes jim namreč ne more biti tuj noben odgovoren človek, predvsem pa ne kristjan. Tudi s krščanskega gledišča danes veliko razpravljajo o upravičenosti revolucije, celo o njeni nujnosti. Namen revolucije je, kot je predavatelj ugotavljal, nasilna odstranitev legitimne državne oblasti. V svojih izvajanjih je skušal določiti, kdaj je kakšna oblast legitimna. V smislu krščanskega moralnega nauka je zatrdil, da je vsak upor legitimni oblasti nedovoljen. Zakonita oblast odgovarja zahtevam občje blaginje: kadar je to svojskost izgubila, preneha njena legitimnost. Podobno je tudi s političnim redom: brž ko se izkaže, da je prenehal biti zakoniti red, nima več pravice do obstoja. Nezakonitemu političnemu redu in nezakoniti oblasti pa nismo več dolžni pokorščine. Več! Delati moramo, da se vpostavi red, ki bo spet zmožen poskrbeti za splošno dobro. Vsaj v dveh primerih se je, po predavateljevo, cerkveno učiteljstvo v modernem času izjavilo za načelno upravičenost revolucije. Prvič je to storil Pij XI. z okrožnico *Firmisimam constantiam* leta 1937, naslovljeno mehiškim škofom. Drugič pa Pavel VI., ki v 3. odstavku slovitve *Populorum progressio* zatrdi: „Ljudstvo se ne bo smelo zateči k revolucionarni vstaji razen v primeru očitne in že dolgo trajajoče tiranije, ki bi težko zatirala temeljne človeške pravice in bi povzročala škodo skupni blaginji.“ Zanimiva je bila predavateljeva misel o uzurpatorju, ki si z revolucijo prisvoji oblast: „Če pa si je uzurpator državno oblasta tako daleč osvojil, da jo ima trdno v svojih rokah in da je torej dosedanji zakoniti nosilec državne oblasti dejansko izgubil nadzorstvo nad ljudstvom – praktično torej oblasti ne more več izvajati – tedaj je dovoljeno z bojem proti uzurpatorju nadaljevati le, če je dosti verjetno, da bo ta akcija uspela in da bo celoten rezultat tega boja v korist splošni blaginji. Če ti pogoji niso dani, mora boj proti uzurpatorju prenehati. To v tem primeru zahteva občja blaginja, ki je suprema lex v državi.“

Nadrobno se je predavatelj v drugem delu pomudil pri izredno težkem položaju ljudi v Južni Ameriki. Narodi so tu gospodarsko in kulturno podhranjeni. Latinska Amerika je v mnogem resnična gospodarska kolonija severnega sosedarstva – Združenih držav. Ena največjih krivic, ki jih trpe narodi Južne Amerike, je institucionalizirano nasilje. Vlade v teh državah so le prerade v službi tujih gospodarskih koristi. Zato se seveda upirajo vsaki radikalni spremembi obstoječih razmer. Pod videzom legalnosti izvajajo nad ljudstvi resnično nasilje, ki se mnogokrat prav nič ne loči od nasilja v totalitarnih državah. Zato se zdi dostikrat, da je revolucija v Južni Ameriki danes edina možna pot, ki naj privede do radikalne spremembe zastarelih, nemoderne in človekovo dostojanstvo ponižujočih gospodarskih in političnih struktur na ameriškem jugu. Predavatelj je omenjal severnoameriška duhovnika brata Melville, od katerih je eden zapustil svoj red in se pridružil gverilcem v Gvatemali. Za svojo odločitev je ta duhovnik navedel tale razlog: „Sem komunist, če je komunist Kristus.“

Za sklep izredno aktualnega predavanja, ki bi zaslužilo mnogo, mnogo več pozornosti slovenskega „izobraženstva“ v Buenos Airesu – kot vsak naš večer, je bil tudi ta najavljen v Glasu, v obeh tednikih (*Oznanilo* in *Svobodna Slovenija*), pa še s posebnimi pismenimi povabili – je predavatelj o. Kukovica zatrdil: „Vendar pa bo revolucija največkrat prinesla več zla, kot pa ga rešila. Revolucija namreč po svoji notranji dinamiki skoraj nujno vodi v sovraštvo, v krutost, v razdvojenost in razdivjanost, ki še dolgo potem, ko je bilo orožje že odloženo, zastuplja medsebojne odnose med ljudmi. Krščanski evangeljski duh pa je duh miru, odpuščanja, ljubezni in strpnosti. Načelno je revolucija po naravnem pravu lahko sicer upravičena, a takšna pot, kot se je navadno poslužuje v praksi, bo redno nedovoljena in nasprotna evangeljskemu idealu.“

Razprava bo v celoti natisnjena v 2. zvezku letošnjega *Meddobja*.

TEOLOGIJA POLITIKE IN TEOLOGIJA REVOLUCIJE je bil naslov 2. predavanja iz cikla *Sodobno gibanje za tretji svet* in njega teološke osnove, ki ga je zamislil in pripravil vodja teološkega odseka dr. **MIRKO GOGALA**. Profesor Gogala je o gornji temi spregovoril na letošnjem 5. kulturnem večeru v soboto, 18. avgusta 1973 pred skupnim številom za predmet zavzetih poslušalcev.

Tokratno predavanje je skušalo najprej pokazati, kako lahko najdemo kljub velikim razlikam med katoliškimi in protestantskimi teologijami revolucije tudi stične točke, zlasti v njihovem notranjem razvoju. Po nekakšni logični nujni so se teologije sekularizacije – o tem predmetu je dr. Gogala razpravljala na letošnjem 3. kulturnem večeru – spremenile v **teologijo politike in teologijo revolucije**. Zgodilo se je to predvsem pod vplivom marksistične sociologije, ki ji nekateri skrajno napredni teologi pripisujejo v teologiji podobno vlogo kot nekdanji filozofiji. Med tem ko ateistični sekularisti razglasaajo, da je vera človeku le v škodo, pa teologi sekularizacije menijo, da ima vera vendarle svoj pomen tudi v sekulariziranem svetu. Težko določijo vlogo vere v razvoju sekularizacije, trdijo pa, da more le vera ščititi svobodo poedince. Znova poudarjajo osebni značaj vere, kar pa vero spremeni v docela nazadnjaško, konservativno silo, kot menijo skrajno napredni teologi, ki prav nič ne skrivajo navdušenja za marksistične metode. Po njihovo namreč vsi nauki, ki „privatizirajo“ vero – ta očitek leti na teologe sekularizacije – niso drugega kot proizvod kapitalistične ekonomije. Zato pa ti skrajnostni teologi skušajo vero „deprivatizirati“.

V naslednjem je predavanje na kratko obravnavalo glavna vprašanja, okrog katerih se suče politična teologija: Kaj je kolektivno odrešenje in zakaj mu je treba dati prednost pred osebnim zveličanjem? Teologi politike se pri tem sklicujejo predvsem na Staro zavezo, pa na primitivno krščansko eshatologijo. Pri srcu jim je zlasti Janezova Apokalipsa, ki dopolnjenje zgodovine popiše ne v podobi templja, marveč v podobi mesta (grško polis – odtod: politika), se pravi v podobi politične skupnosti. Po njihovo naj to pomeni, da Jezusovo odrešenje ne meri toliko na posameznika kot na rešenje vsega sveta. Zato naj ni dovolj, da Cerkev samo poedincu obljublja osebno odrešenje in mu daje zasebno, posamično pomoč. Cerkev mora, po mnenju teh teologov, pomoči, da bodo družbene strukture pravilno urejene. To pa se pravi, da mora biti teologija obrnjena v prihodnost, k stalni spremembi naših družb, ki jih v ta namen velja podvreči predhodni kritiki. Politična teologija tedaj ni konservativna, marveč bistveno teologija spremembe. S tem pa je ta teologija odprla pot **teologiji revolucije**.

Teologi revolucije dajejo besedi revolucija meglen, spremenljiv pomen. Oba izraza: teologija politike in teologija revolucije sta na vid kaj nedolžna. V resnici pa gre pri vsem le za politizacijo teologije in za revolucionaren vdor marksizma v teologijo, da po družbenih občilih skuša vdirati tudi med ljudstvo in ga pod videzom „naprednega krščanstva“ pridobiti za sodelovanje pri marksistični družbeni revoluciji. Bistvo teologije revolucije je ravno v volji: spremeniti, če treba s silo, krivične socialne in politične pogoje. Vsi teologi si sicer edini o porabi sredstev, ki naj so za revolucionarni cilj kristjanu dovoljena; soglašajo pa v prepričanju, da s pridigovanjem revolucije proti obstoječim družbi in njenemu družbenemu redu prinašajo dokaz zvestobe Kristusovemu nauku in njegovemu zgledu. Po njihovo je bil tudi Jezus – politični revolucionar...

Vse naglavne trditve, ki jih zagovarjajo teologi politike in revolucije, je predavatelj dr. Gogala sproti tudi kritično precej. Pokazal tudi – zadosti prepričljivo, – da gre pri vsem le za politizacijo teologije in za revolucionaren vdor marksizma v teologijo. Slednjič pa je predavatelj resno opozoril na nevarnost sevanja zgoraj opisanih naukov, ki smo ji vsi izpostavljeni. Predavanje je v dobri meri dalo obilje praktičnih namigov na boljše razumevanje naše od modernih duhovnih strupov dostikrat vznemirjane in vznemirjene miselnosti.

Vnet razgovor ob sklepu je skušal osvetliti nekatera različna gledanja ne obravnano temo.

Na plošči, ki je bila vzdana v Slovenik, je omenjena zahvala za dar vere ob 1200 letnici slovenskega krščanstva. To je zahvala vseh nas večnemu Vinogradniku, da je usmeril noge svojih blagovestnikov tudi pod vzhodne opornike Alp, da nam zasadijo Kristusovo trto. V metezu brezupa, ki zasipa svet, sredi natrpanih atomskih skladišč, ob izumiranju vodá in gozdov, ostaja drevo križa naša smer in naše upanje: obenem kažipot za večnost in markacija skozi plezarijo časnega.

Ta naš dragi vinograd, ki nosi v svojih grudah znoj Viktorina in Modesta, Mohorja in Fortunata, Barage in Slomska, Jegliča in Sedeja, Gnidovca in Ukmarja, ostaja namreč v času, na svoji tostranski rebri, izpostavljen vsem pomladim in vsem zmrzalom prihodnosti.

Kakšna bo ta prihodnost?

Kristjan se iz svojega večnostnega zaledja lahko zazre v prihodnost povsem demitologiziran, brez eshatoloških iluzij, v trezni odčaranosti človeka, ki na zemlji ne pričakuje niti idejnega osnutka paradiza, kaj šele paradiz sam. Še več, ki med svojimi delovnimi hipotezami ne izključuje niti dvoma v kakršnokoli boljše bodočnost. Ki a priori ne izključuje niti možnosti apokalipse, ki je sicer napovedana za poslednje dni. Ves moderni tehnološki optimizem ga ne more zapeljati, da bi spregledal temeljno tragiko, ki seče počez človekovo bivanje na zemlji: tragiko, po kateri ostaja človek po kakršnikoli revoluciji prav tako malo odrešen kakor je bil pred njo.

Eno je nedvomno: da čez svet gre val desakralizacije, kakršnega zgodovina še ni poznala. In nerealno bi bilo pričakovati, da bo nekaj tisoč kvadratnih metrov slovenskega ozemlja ostalo oaza, ki ji ta plima ne bo prizanesla. Slovenski kristjan mora biti vdan v to, da bo šla v diasporo ne samo vesoljna Cerkev, ampak slovenska Cerkev kot njen del posebej. Za to imamo danes vsaj en nedvomen dokaz v naglem usihanju tistega kmečkega sloja, na katerem je doslej slovensko krščanstvo slonelo, saj se je samo v zadnjem četrtstoletju ta sloj skrčil od petdeset do dvajset odstotkov celokupnega prebivalstva Slovenije. Iztrgan iz oklepa tradicije, plen urbanizacije in industrializacije, poptopljen v potrošniško-tehnološko gluho se slovenski človek bliža tisti mejni črti vrednostnega nihilizma, kjer bo krščanstvo moglo obstajati samo še kot zavestna izbira, in sicer kot izbira proti toku, od ideološkega do bivanjskega. Zmagovati v areni tega sveta je nehala biti krščanska perspektiva, če že je bila kdajkoli krščanska. To se pravi, da bo slovenski kristjan nosilec krščanske prisotnosti v svojem narodu samo toliko, kolikor bo svoje krščanstvo živel, z vsem rizikom osebnega pričevanja. Ali z drugo besedo: kolikor bo njegovo misel in akcijo obvladovalo prvenstvo duhovnega, tista „*primauté du spirituel*“, s katero je tako nedavno zaznamoval svojo osebnost in kulturno usodo veliki nedavno umrli Jacques Maritain.

Morda ta trenutek sredi nevtralnega Rima ni najmanj

neprikladen za vprašanje: je to prvenstvo duhovnega obvladovalo ideologijo tistih mladih katoliških organizacij, ki so 1941 sprte med sabo dočakale na Slovenskem drugo svetovno vojno? Kljub mnogim nadvse vrednim ljudem, ki so bili tam, je, mislim, danes možen kakšen dvom. Dvom, na primer, ali se ideologija stražarjev ni dala zapeljati sirenji volje po oblasti. Dvom, na primer, ali se bolj poduhovljena ideologija mladev ni dala na drugi strani zapeljati kultu organizacijske uspešnosti. Dvom, na primer, ali se ideologija krščanskih socialistov ni dala zapeljati precejšenju sociološkega, ko kristjan določene družbene palingeneze ne more pričakovati pred jutrom sodnega dne.

Danes slovenski kristjan, previdnostno izločen od vseh vzvodov politične in ekonomske moči, kulturno največ toleriran, odrinjen ne glede na njegovo duhovno širino pod poniževalni skupni imenovalec klerikalca, se pravi sociološko povsem razbremenjen v svoji veri, je v stanju, da se lažje, tako rekoč z neskaljenim pogledom ovede bistvene nadnaravnosti svoje krščanske izbire.

Danes vsekakor ve, da ga ta izbira zavezuje za neko temeljno spoštljivost – *rationale obsequium* – do magisterija in do hierarhije Cerkve. Ta spoštljivost ne izvira iz nekega ozkournega visenja na kurialni črki, na tisti črki, ki ni nikoli prevajala niti enega od sedmerih darov Sv. Duha, na Slovenskem prav tako kakor drugje. Ta spoštljivost izvira, če ne vsaj iz prepričanja, da skočiti iz Petrove barke pomeni skočiti v temo, iz ljubezni do Cerkve v njeni božji ljubeznivosti onkraj oseb in struktur. V tej zvezi ni primernejše citirati nikogar drugega kakor samega Janeza XXIII.: „Od Cerkve bomo imeli toliko, kolikor bomo Cerkev ljubili.“ Zakaj to ni toliko ljubezen do več ali manj človeškega, z drugo besedo mizerno pogojene nadstavbe, kolikor do božjega Duha, ki se je hotel v njej naseliti.

V isti meri krščanska izbira zavezuje proti tistemu žalostnemu farizejstvu, ki omogoča nastopati z eno moralno do Boga, z drugo pa do sočloveka. Etična integriteta na vseh ravneh, od denarja do spolnosti, je danes za kristjana aksiom, če je sploh kdaj bil. Gre za tisto človeško korektnost, etično gospodkost, poklicno solidnost, osebno dostopnost, ki izsiljuje tudi od nevernega minimalno priznanje, da je kristjan to, kar se reče poštenjak. Da je krščanstvo zmožno proizvajati takšne ljudi tudi na slovenski gredici, dokazujejo na primer – da se omejim samo na našo sočasnost – svetli liki dr. Leonida Pitamica, dr. Franceta Steleta ali – kar je širšemu krogu pokazala nedavna avtobiografija – prof. Ivana Dolenca. Ob takšni elitni ravni postaja določen stil, ki se ponaša s krščanskim emblemom, žalostno anahronističen: na primer kakšen glas, ki je skušal skaliti tudi ta dan, ki ne more ne biti prazničen za vsakega Slovenca, ki mu je pripadnost krščanstvu kaj več kot politikantska pretveza.

(Sklep tega dokumentarnega razmišljanja bomo natisnili v septembrskem Glasu.)

editorial

andrej d. zaharov, padre de la bomba de hidrógeno soviética, critica al régimen imperante en la unión soviética y advierte al occidente

UNITED PRESS INTERNATIONAL informó desde Moscú el 21 del actual, que el físico ANDREJ D. ZAHAROV, bajo presión de las autoridades para que ponga fin a sus actividades disidentes, convocó a corresponsales extranjeros a su casa y advirtió que la amistad occidental con la Unión Soviética podría ser "peligrosa".

Zaharov, uno de los padres de la bomba de hidrógeno soviética y líder del pequeño movimiento disidente ruso, había sido convocado a su vez el jueves pasado por un fiscal, para notificarle que sus actividades estaban asumiendo un "carácter antisoviético".

La rara conferencia de prensa en su hogar fue interpretada claramente como la respuesta de Zaharov a tal advertencia. Amigos del científico, de 52 años de edad, expresaron recientemente su preocupación ante la posibilidad de que las autoridades puedan disponerse a encarcelarlo o internarlo en un manicomio.

Durante una conversación de hora y media con los periodistas, Zaharov criticó lo que calificó como la naturaleza antidemocrática del sistema soviético y habló de la presión ejercida contra su familia debido a sus actividades. En un momento de la conversación, Zaharov manifestó que el acercamiento occidental a Moscú podría ser peligroso, si Occidente acepta la falta de democratización en la Unión Soviética.

"No resolvería ningún problema mundial", dijo. "Significaría sim-

plemente una capitulación frente a nuestra fuerza real o exagerada, o bien una tentativa de obtener nuestro gas y petróleo, abandonando todos los demás aspectos del problema." Zaharov se refirió así, aparentemente, a los intereses norteamericanos, japoneses y de otras partes que gestionan acuerdos con los rusos para la explotación de los recursos soviéticos de petróleo y gas.

"Creo que el acercamiento sin democratización es muy peligroso", insistió el científico. "Peligroso porque puede tener consecuencias muy duras dentro de nuestro país y contaminar al mundo entero con un carácter antidemocrático. Alentaría a un país cerrado, porque todo pasa oculto a los ojos extranjeros", subrayó. "Nadie debería soñar con tener un vecino semejante, sobre todo si ese vecino está armado hasta los dientes."

Zaharov es fundador de una comisión extraoficial de derechos humanos, un grupo pequeño de intelectuales que ha tratado de defender el derecho de los disidentes enjuiciados o internados. Debido a sus actividades, según explicó, una hija suya, de 23 años de edad, Simjonova Tatjana Ivanovna, fue expulsada de la universidad. Un hijo suyo, de 17 años, Aleksey I. Ivanovič quedó "marcado" y no pudo ingresar a la universidad, mientras que su yerno, Jefraim Vladimír Jankelevič, de 23 años, que se graduó en el Instituto de Comunicaciones, fue despedido de su empleo porque solicitó visado para viajar a los Estados Unidos y estudiar en Massachusetts.

beseda o pesmih humbera pribca

V prvem zvezku letošnjega Meddobja je objavljen pesniški ciklus RIS NA OCEANU. Njegov avtor je v Avstraliji živeči slovenski pesnik HUBERT (BERT) PRIBAC. Za predstavitev tega vrednega zdomskega pesnika je urednik Glasa naprosil pisatelja in esejista LEVA DETELO, naj našemu mesečniku posreduje bežen oris pesnika in njegove poetične tvornosti. V odgovor nam je LEV DETELA poslal spremni tekst k oddaji o Humbertu Pribcu v slovenskem sporedu celovškega radia. Detela je o pesniku govoril na radiu 29. maja 1972. Njegovo razmišljanje v celoti objavljamo.

TIHA ŽALOST, skrit spomin, utrujena razočaranost ve-
je iz pesniškega sveta HUBERTA PRIBCA.

Pesnik živi v daljavah Avstralije in od tam se spominja s prizadeto bolečino domačih krajev, ki jih je zapustil. V mirnem, elegičnem, pripovednem plastičnem stilu nam pesnik poje o treh brezah v dolini pod vasjo. Že število **Tri breze** govori o tem, da si je Pribac izbral v pravljico oblečene pris-podobe, da bi z njimi na plastičen način ponazoril krutost življenja in razočaranje nad njim. Tudi breze primerja pesnik z mladimi dekleti, nad katere so prišli trije kakor klavci s sekirami. Motiv padle čistosti in propadlega sta-rega časa je pesnik po drugi strani na učinkovit način povezal s konkretno stvarnostjo treh ravno prišlih fantov s tremi lepimi dekleti. Ti zaman iščejo tiste lepe, skrite sen-ce. Zal jim je, da so padle breze še v mladosti in njihove čistosti nikjer več ni.

Pesem je učinkovito zgrajena in skriva v sebi več vsebinskih plasti. Na eni strani je to pripoved – legenda o posekanju brez. Po drugi strani je to, če iščemo v pesmi za globljim simboličnim jedrom, tožba o izgubljenem devištvu, čistosti, o izgubljenih iluzijah in idealih. V določenem smislu pa je tudi duhovno vračanje iz tujine v domačo vas, v mladost, ki je ni več.

Pesem je zapisana v svobodnem, ritmiziranem izrazu. Besed-
dišče je rahlo istrsko obarvano, drugače pa skrbno izbrano in premišljeno uporabljeno.

S posebnim namenom smo se pomudili pri eni prvih pesmi iz dosedaj edine pesniške zbirke Humberta Pribca. (Lev Detela meni tu pesniško zbirko „Bronasti tolkač“, ki jo je pesnik Bert Pribac izdal 1962 v Avstraliji. Medtem je pesnik, tudi v Avstraliji, izdal že drugo pesniško zbirko **V kljunu golobice**. – Op. Glasa.) Zdi se nam namreč, da je v tej pesmi v nekaj potezah združenih mnogo osnovnih značilnosti Pribčevega pesnjenja.

PESNIK se je rodil leta 1933 v Sergašah pri Kopru, v slovenski Istri, v kmečki družini. Osnovnico je skončal v Šmarjah pri Kopru, maturiral pa je 1955 na gimnaziji v Kopru. V Ljubljani se je vpisal na fakulteto za politične vede in novinarstvo, a študija ni skončal, ker se je izselil v Avstralijo. Zdaj živi v glavnem avstralskem mestu Canberra, kjer je knjižničar.

Prve pesmi je napisal že doma in jih priobčil v mladinski literarni reviji Mlada pota. Iz Avstralije pa je začel pošiljati pesmi v natis slovenskim revijam in listom v Trst in v Buenos Aires. Leta 1962 je pripravil pesniško zbirko **Bronasti tolkač**, ki jo je založil in izdal Slovenski klub v Melbourneju kot prvo slovensko knjigo v Avstraliji. (Primerki te zbirke so na voljo kupcem v pisarni Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu. – Op. Glasa.)

Knjiga obsega štiriinštirideset pesmi in je razdeljena v pet ciklov.

V prvem ciklu z naslovom **Jadro Lepe Vide** izpoveduje pesnik grenko hrepenenje po izgubljenem domu, domovini in materi.

Pesem **Prinesla mi bo starega vina** je napisana v notranje enotnem in jezikovno čistem jeziku. Na pretresljiv način se poet spominja matere in si umišlja ponovno srečanje z njo, ko bo izgubljenemu, za sedmera morja odišlemu sinu v navalu sreče prinesla vino, ki ga je skrivala samo za očeta.

Vrnil se bom v njeno
tiho preprostost
nenadno, kot sem odšel
za daljna morja
in obrisal ji bom solze,
ki kapljajo od takrat
brez besed kot jutranja rosa
po njenih razoranih in uvelih licih.
Vsedel se bom na škriko pred prag,

v bezgovo senco,
in prinesla mi bo starega vina,
ki ga je skrivala pred nami otroci
samo za očeta.

V skritem nasmehu
se bodo ustne oprijele bokala,
ona pa bo s svetlimi očmi
poslušala srečo,
ki jo bodo ciprese šepetale
preko ožarjenih krovov.

V neki drugi pesmi, ki jo imenuje **Nocoj morda**, se spet spominja matere in si želi njenega dotika kot otrok:

Da bi vsaj mati prišla kot nekoč
z neslišnim korakom
in položila za hip svojo roko
mi preko vročega čela.

Pesnik skuša ubiti svojo bolečino, svoja nepotešena hrepenenja in nepotišana trpljenja, a ne uspe. Zaman kliče:

Debla izkoreninjena smo
v nalivih in viharjih
razbolele duše
na tej tuji zemlji,
ki je kruta
še za svoje ljudi.

Kje so daljna, hladna morja
kostanjev in smrek,
ajdovih leh in žitnih polj
in stopnišča vinogradov
pod domačo vasjo?

Tako kliče pesnik v obupu; a tujina mu noče odgovoriti.

Da bi imel preko njiv in cest,
zvok domače besede,
nedeljski zvon,
droben pogled –
da bi jih imel

pa čeprav za zagozdeno lino
namesto te divje, sproščene svobode
brez dobrote v človeških očeh.

A pesnik zatrdno ve, da se bo vrnil domov. To tudi izpove v pesmi **Še kamni doma**

Povrnil se bom,
povrnil nekdam
med negibne oljke
v poletni vročini
razsejane med skalami
po bregu.

To morje daljav
mi je ubilo dušo
do grenke onemoglosti –
še kamni doma,
razžarjeni kamni na Krasu
so bolj prijazni
kot te zemlje
brez toplih oči.

Gornji primeri kažejo značaj in vsebinsko naravnost Pribčeve poezije. Enostaven, jasen, preprost svet, poln žalosti in trpekega pričakovanja nečesa boljšega, ta trenutek še ne izpolnjenega. Pribčeve pesmi iz prvega cikla **Jadro Lepe Vide** so miselno in oblikovno zaokrožene, trdno zgrajene. V teh pesmih je neka preprosta modrost, preprosta lapidarnost. Zagotovo je poezija, ki se more uspešno uveljaviti v zboru sodobne slovenske pesniške govornice.

Drugi ciklus Pribčeve pesniške zbirke ima značilen naslov **Moje samote**. Tu so izpovedi osamljenega, samotnega člove-

ka. V pesmih tega ciklusa so nanizane zasebne, skrite in obupane pesnikove misli, ki se skrivajo v najglobljih globinah srca.

Ostal sem sam
s prazno culo preko ramena
in legal pod vlažne hraste
z razritimi koreninami
in namesto toplih zarj
so me pozdravljale
mrzle megle
v motnih jutrih.

Ciklus Skaljene sence se ne loči bistveno od pravkar opisanega. Za te pesmi je značilno, da so nastale pozimi 1959-60 v taborišču Valkalager. Spet so pesmi razočaranja, žalosti, groze in obupa. Značilen je pesnikov verz iz pesmi Strjeni vinski kamen:

Vse je odšlo za vedno,
kakor jadro
za svinčeno morje.

Četrti ciklus ima značilen naslov *Hiša žalosti*. V njem zmagajo določeni stilistični preobrti. Predvsem je treba poudariti večjo naturalističnost izraza. Vsebinsko je tudi tu pesnik v vrtincu obupa in brezizhodnosti.

Zadnji, peti ciluks je zvan *Pred jutrnjo*. Tu se pesnik preko vseh obupov in brezizhodnosti dokoplje do rešilne bilke. Našel je vero in Boga in se ju trdno oprijel. Zdi se mu, da se bo rešil.

Ti si virtuoz,
ki udarja
z ognjenim navdihom
na večne tipke življenja
in strune se lomijo
v sili igranja

kot krhka debla
v zimski burji
in sam si divjanje viharja
med zasneženimi globelmi
človeških misli.

Literarni kritik Martin Jevnikar je zapisal, da je „Bronasti tolkač pretresljiva izpoved človeka, ki se mu je zagnusil sodobni svet. Z Lepo Vido se je odpravil za ‚daljna morja‘, toda samota, obup, bolečina in domotožje so tako pritisnili nanj, da je videl rešitev le v smrti. Tedaj pa je našel Njega, ki mu je odkril večni smisel človekovega bivanja. Posamezni cikli so nekake postaje na tej križevi poti, čeprav se misli prepletajo, da ni med skupinami večjih idejnih in oblikovnih razlik. Najbolj umirjena in lirčna sta prvi in zadnji cikel zlasti iz prvega zazveni tu pa tam spomin na slovensko polpreteklo poezijo (npr. Tri breze, Lepa Vida, še kamni doma). Pesmi so moderne, pogosto ekspresionistično bohotne, primere večinoma sveže, verzi svobodni. Nekatere so premo izdelane. Iz vse zbirke pa je čutiti pesnikovo prizadetost, iskrenost in bojevitost.“

Pozneje je to kritično bojevitost Pribac še nadaljeval in stopnjeval. V nekaterih revijalnih objavah pesmi, zlasti v tržaški reviji *Most*, je podton svojih pesmi jedko priostri-

V teh novih pesmih skuša Pribac bčati in razgaliti nepravilnost moderne civilizacije in napake svetohlinskega, zmaterializiranega in pokvarjenega človeka.

Kljub tem novim Pribčevim prizadevanjem in njegovim religioznim razmišljanjem pa nas še vedno najbolj privlači globoka preprostost, umetniška doživetost njegovega prvega ciklusa *Jadro Lepe Vide* iz zbirke *Bronasti tolkač*. Ta ciklus je enkrat prispevek k sodobni slovenski literaturi, s kateremu se bo treba še vračati.

LEV DETELA

Vse pravice pridržane Avstrijskemu Radiu in televiziji (ORF).

pisma

Na večkratni naš poziv, naj se nam bralci Glasa oglase s svojimi željami, mislijo, drugačnimi pogledi na naše pisanje, predlogi in podobnim, je urednik Glasa prejel prvo takšno pismo. Pisec je SLAVKO TRŠINAR, vnet prijatelj naše kulturne prizadevnosti in podporni član Kulturne akcije. Živi v Chapadmalalu pri Mar del Plati, v provinci Buenos Aires. Pisal je 9. julija 1973 med drugim tudi tole:

„GLAS naj bi bil po mojem mnenju in mnenju tudi mnogih drugih bravcev res to, kar njegovo ime pove: nekakšen obveščevalec Slovenske kulturne akcije in obenem poročevalec o literarnem, umetniškem in splošnokulturnem udejstevovanju Slovencev v zdomstvu, zamejstvu in seveda tudi doma, in prav tako tudi vseh ostalih narodov, predvsem slovanskih in to s kratkimi novicami. Vsebinsko glasila naj bi bila kar moč pestra in zanimiva brez dolgoveznega modrovanja o tem ali onem dogodku, osebi ali vprašanju našega narodnega dogajanja.“

Ko nekako kritično preceni letošnji majski Glas, kjer je po njegovo večina člankov primerna za objavo v Meddobju, ne pa v Glasu, nadaljuje:

„Ker je Glas glasilo Slovenske kulturne akcije, naj bi bili vsi sestavki napisani po možnosti brez nepotrebnih tujk, za katere imamo Slovenci svoje lastne izraze, kakor je možno to brati v zadnjem Slovenskem pravopisu iz leta 1962. (Očitanih tujk pisec pisma ne navaja. — Op. Glasa.) Prav

tako naj se ne bi ponavljali v eni in isti številki sestavki oziroma članki o isti osebi, predmetu ali vprašanju in izostali naj bi tudi sestavki, ki niso v skladu s 3. členom pravil SKA, kakor bi se mogel smatrati v majski številki lanskega letnika izišli sestavek pod naslovom ‚772-1972‘ in o je napisano o krščanstvu kakor ‚tuji miselnosti‘ in o ‚prelivanju slovenske krvi v znamenju križa‘. Pisanje v takem duhu po nepotrebnem razburja duhove in ustvarja nerazpoloženje med bravci.“ (Pisec pisma nič ne pokaže, v čem se, po njegovo, omenjeni lanski uvodnik ne sklada s 3. členom pravil SKA. — Op. Glasa.)

„Kakor sem že omenil, menijo o Glasu podobno kot ja tudi mnogi moji prijatelji, s katerimi večkrat razpravljamo o našem izseljenstvu in o vprašanjih, ki so z njim v zvezi, tako tudi o našem kulturnem udejstevovanju. Radoveden pa sem, če se je odzvalo Vašemu vabilu kaj več bravcev Glasa.“

Gospoda Tršinarja za pismo zahvalimo. Njegove misli in zaznave spoštujemo, četudi se v čem z njim ne strinjamo. Žalibog pa je do zdaj edini, ki se je našemu pozivu na dopisovanje z urednikom odzval. Naj je njegovo pismo pobuda za druge. Naj se nam oglasijo vsi bralci! — Urednik

UREDNIŠTVO GLASA vabi vse naročnike in bralce, vse redne in poáporne člane Slovenske kulturne akcije, prijatelje naše zdomske kulturne ustvarjalnosti po svetu, da mu sporočajo svoje vtise, mnenja, pobude, želje in vprašanja, ki se nanašajo na pisanje v listu, na mnoge probleme, ki jih uredniki in sodelavci v listu natenjajo, o njih pišejo in razpravljajo.

PROSIMO, da svoja pisma in sporočila naslavljate samo na ime in naslov urednika GLASA: Nikolaj Jeločnik, Zapiola 1723, I D, Buenos Aires, Argentina.

3. julija 1973 je tržaški slovenski pisatelj ALOJZ REBULA v pismu predsedniku Slovenske kulturne akcije zapisal o knjigi spominov Ivana Dolenca MOJA RAST, z namenom, da jih v Glasu objavimo, naslednje stavke:

... V času, ko je šlamparija zavlada tudi v vrstovih slovenskih Muz, Vam posebej čestitam k vzorni uredniški skrbnosti, s katero ste pospremili v svet Mojo rast Ivana Dolenca. Glede te knjige si upam tvegati sodbo, da spada med zlata besedila slovenske memoaristike. Ne po svoji intelektualni razsežnosti, ki ostaja na več kot spodobni ravni kulturno razgibanega srednješolskega profesorja. Tudi ne po svoji umetniški darenosti, čeprav je avtorjev gorenjski pragmatizem zame dosti očarljivejši kot toliko današnje lažiliterature. Edinstvenost te knjige vidim v njenem enkratnem etičnem sporočilu, ki daje posebno danes, sredi poplave nihilizma, misliti na posebno obiskanje Duha. Človek bi rekel: angel Slovenije je stal ob tem človeku, ko je pisal. Bolj kot iz neke civilne poštenosti je namreč ta knjiga pisana iz neke svetniške integritete. „Pretepel bi tega Dolenca, ker je preveč pošten!“ mi je zaupal po branju prijatelj, bivši član Komunistične partije. Pač podoba človeka, o katerem mi vsi, ki so ga poznali, govorijo samo z občudovanjem. (Pred kakim letom bi se bil moral srečati z njim v Dražgošah, na obletnico smrti prof. Šolarja, pa mi bo zmeraj žal, da sem tisto priložnost zamudil) Naj Vam omenim sodbo dveh uglednih slovenskih duhovnikov, da gre v tem primeru za svetniško osebnost.

Da ste knjigo izdali takšno, kakršna je bila napisana, brez ideoloških črtanj, za to Vam gre vsa čast. Tudi s tistim pripisom, ki je povzročil tako žolčne odmeve na določenem obrobem sektorju slovenske emigracije. Dolenc je v svojih spominih pokazal dovolj neodvisnosti duha in dovolj krščanske neomajnosti, da si je, junaški privrženec Resnice, lahko privoščil tudi luksuz pogošne politične resnice, ki jo je priznaval celo tako malo naivni intelektualec, kot je bil npr. prof. Jakob Šolar. Dati Titu priznanje, da je iztrgal Jugoslavijo iz stalinovskega bloka, da dela za bratstvo med jugoslovanskimi narodi, da mu povprečni Jugoslovan privoščil dolgo življenje, to ne pomeni trditi, da se je Piju XI. bledlo, ko je v tridesetih letih pisal določeno encikliko. Zato mi je enostavno nedoumljivo, kako more takšna knjiga kot je Moja rast, ki je samo v penos krščanskemu etosu, zbuhati takšno primitivno reakcijo pri ljudeh, ki se bolj kot za kristjane imajo za nosilce katoliške ortodoksije. Naj ta reakcija izvira iz še tako dobromerne pobude, objektivno ostaja samo znamenje neke devijacije: namreč devijacije, po kateri kristjan gleda tudi na vero skozi politiko, namesto da bi obratno gledal tudi na politiko skozi vero...

Junija letos je uredniku Glasa pisal prijatelj iz Ljubljane. Ob zahvali za Ivana Dolenca knjigo Moja rast je zavzel zapisal tudi tale stavke: „Moja rast se v Ljubljani navdušeno bere.“ – (Radovednemu vohunu je pismo na voljo v zasebnem arhivu urednikovem. - povem nj)

Pod stalnim zaglavjem Ocene je tržaška slovenska revija MLADIKA v letošnji 5-6. številki, na strani 102 objavila razmišljanje slovenista in knjižnega kritika prof. MARTINA JEVNIKARJA, rednega člana literarnega odseka Slovenske kulturne akcije, ob izidu Dolencove knjige z naslovom Ivan Dolenc: Moja rast.

Svoje knjižno poročilo ob izidu te knjige začenja pisec:

Letos je izšla pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu knjiga Ivana Dolenca Moja rast. Uredil jo je, ji napisal uvod in opombe dr. Tine Debeljak.

(Po obdelavi zunanjega okvira Dolencovega življenja se kritik zaglobi v miselne in življenjsko etične višine Dolencovega pisanja:)

To je zunanji okvir Dolencovega življenja, ki samo po sebi ni bilo nič izrednega, vendar se je Dolencu zdelo primerno, da ga opiše in dokaže bravec s svojim življenjem, ki je bilo lepo, a tudi težko, kako je vse prav, kar se v življenju človeku zgodi. Vse trpljenje mu namreč pomaga doživeti Boga in vse tiste večnostne vrednote ob njem, ki so sreča za posameznika in za narod. V epilogu je zapisal: „Še to

in ono bi lahko napisal, kar bi pokazalo, da je življenje drama, napisana po natančno izdelanem načrtu, v katerem ni nobene slučajnosti.“ In dalje: „Vsak izmed nas nosi svoj križ, nobeno olepšavanje ne spravi tega dejstva s sveta. Tudi „novi red“ ne bo križa odpravil. Meni so najtežji križi naložili prav tisti, ki so na vsa usta trobili, da bodo prinesli lepše čase. Toda če križ voljno zgrabimo, nam postane lahek, ker nam ga pomaga nositi Tisti, ki je izrekel resnične besede, da je njegov jarem sladak in njegovo breme lahko.“

Pisatelju je šlo vse življenje za to, da bi se izpopolnjeval, da bi postal dober človek. Že v gimnaziji si je izbral za življenjsko geslo: „Če pride nadte trpljenje, tiho postoj in vprašaj, kaj hoče od tebe. Saj ga večna dobrotina ne pošilja, da bi te mučila, ampak tvoje srce naj ponese proti nebu.“ To vodilo mu je pomagalo v vseh težavah, predvsem v zadnjih, v ječah v povojni dobi. Ječo je tako vdano prenašal, da je bil vedno dobre volje, čemur so se čudili sojetniki in ječarji. Tako so ga spoštovali, da so z njim vsak večer glasno molili, ko pa se je na nekem prevzgojnem sestanku odločno zavzel za vero, ga niso kaznovali, ampak so opustili protiverska predavanja. Kako globoko se je povzpel v popolnost, pričajo naslednje besede: „Križ je odklopanje! Tisti, ki sedaj po nedolžnem trpimo, smo nekako novo plemstvo Slovenije, ki nosi težo dneva tudi za druge. Bodimo tega vredni! Ne pomilujmo toliko sebe, kakor tiste, ki morebiti v nezakriviljeni zaslepljenosti igrajo nevhvaležno in nečastno vlogo naših mučiteljev.“

Dolencova Moja rast je tako plemenita knjiga, da ji ne uajdemo kmalu primera. Pisatelj je odkritosrčen do sebe in do drugih, izčrpno je prikazal svoje javno in duhovno življenje, poustvaril pa je tudi razmere, v katerih je deloval. Prvi del je napisal v ječi, drugega doma v Sopotnici, rokopis pa je poslal pred desetimi leti v Argentino, naj ga po njegovi smrti izdajo, če morejo. Knjigo je lepo razložil dr. Tine Debeljak, z mecenskimi darom pa so ji pomagali iziti škofojeločani v zdomstvu, da so z njo proslavili tisočletnico Škofje Loke. Knjiga je primerno ilustrirana. Končam naj z besedami, ki jih je napisal avtorju, ko je prebral rokopis, dr. Jakob Šolar: „Rečem pa ti le: hvala ti za to pisanje in branje, prelep oddih, tako plemenit, bodrilen, da si lepšega misliti ne bi mogel.“

V periodiku SMER V SLOVENSKO DRŽAVO je pisatelj TINE DUH (15. junija 1973, leto 9, št. 47, Buenos Aires) ob izidu 84. publikacije Slovenske kulturne akcije napisal daljše razmišljanje z naslovom Ivan Dolenc: Moja rast. Iz skrbno dodelanega Duhovega sestavka ponatiskujemo našim bralcem glavne odstavke. Pravi pisec:

Pod gornjim naslovom je SKA v Buenos Airesu v začetku letošnjega leta izdala avtobiografijo profesorja Ivana Dolenca. Izid knjige so z mecenskimi darovi omogočili po svetu raztreseni škofojeloški rojaki tega „hribovskega učenjaka“, iz Sopotnice v leškem hribovju, da bi tako počastili spomin prve 1000-letnice ustanovitve Škofje Loke. Na pisateljevo željo je delo izšlo šele po njegovi smrti (umrl je 21. februarja 1971).

Ivan Dolenc, ki ga spominska knjiga „Ob 225-letnici novo-meške gimnazije“ (iz leta 1972) na kratko imenuje „rojenega pedagoga širokih obzorij, podkovanega v klasiki in moderni“, je svoje bogato življenjsko delo začel kot profesor slovenščine in klasičnih jezikov že v stari Avstriji.

(Duh se na kratko pomudi pri orisu Dolencove življenjske poti, od avstrijskih časov do pozaporniških večernih let v loških hribovih. Nato pa nadaljuje:)

Moja rast ni po pravilih literarne umetnosti zgrajena literarna umetnina. Ne najdemo v njej ne velikih junakov, ne junaških dejanj, ne v blestečem jeziku opisanih velikih dogodkov slovenske zgodovine. Moja rast je preprosta, prisrčna in odkritosrčna izpoved osebnega stališča pisatelja do dogodkov, ki je vanje bil potegnut zaradi svoje službe ali svojega prepričanja. To osebno stališče in presojanje pa je bilo pogojeno po globoki, doživeti veri v Boga in po slovenskem krščanskem izročilu, iz katerega je rastel. Iz vseh več kot 200 strani obsegajoče pisateljeve izpovedi izstopa do podrobnosti izdelana slika globoko vernega, skrajno poštenega, srčno dobrega, zavednega in temeljito izobrazjenega slovenskega razumnika, ki je dogajanja okrog sebe in ljudi, s katerimi se je v življenju srečaval, presojal vedno le z vidika večnosti in koristi slovenskega naroda.

... Bil je namreč mnenja, „da je brezpogojna resnica edina stvar, ki more ljudi pomiriti in zadovoljiti“, ker smo pač po naravi vsi ustvarjeni tako, da moramo iskati resnico in pravico. Dolenec sam pravi, „da tudi ni nikdar niti minuto mislil na to, da bi se kakorkoli izogibal polni odgovornosti za svoje ravnanje. „Nikdar mi ni bilo žal, če sem v nevarnosti pokazal pogum, še vedno pa, če sem zlezal pod klop. Iz tega opazovanja se mi je rodilo načelo, naj v vsakem položaju storim to, kar zahteva več poguma.“

Dogodki od italijanske kapitulacije pa preko zapora so osrednji del Dolenčeve avtobiografije in je prav zaradi njih nastala Moja rast. Pisatelj sam pravi (v pismu dr. T. D.), da je „na eni strani spis dokument, ki bo v pravilnejši luči pokazal „okupatorjeve pomagache“..., na drugi strani bo (pa) komentar k župančičevim verzom... v zbirki Zimzelen pod snegom: Svobode naše jabolko je zlato / nam zakotalilo se v kri in blato...“

Vendar pa, kot sam pravi, v tej obsodbi partizanstva ni bil glavni namen njegove knjige. „Pri razmišljanju o svo-

jem življenju sem prišel do zaključka, da je človeško življenje pravilno zgrajena drama, v kateri so vsi dogodki med seboj povezani...“ Bil je prepričan, da je sleherni izmed nas le orodje v rokah božje Previdnosti in mora ostati tam, kamor ga je Bog postavil. Zato se ob nastopu rdečega režima ni umaknil, prav kakor leta 1941 po OF na smrt obsojeni prof. Ehrlich, ki je na prigovarjanje, naj se zaradi varnosti umakne v Italijo, odgovoril: „Bog nas je postavil na to mesto in tu moramo ostati.“

Človeško življenje je pravilno zgrajena drama, „kjer postane šele v petem dejanju razumljivo vse, kar se je zgodilo v prejšnjih dejanjih“. To velja tudi za narod. Doba, ki jo slovenski narod živi pod rdečo diktaturo, je le ena izmed etap naše narodne zgodovine, ki jo po s čisto človeškega stališča nerazumljivih načrtih božje Previdnosti preživljamo. Ne sme pa nam biti opravičilo za malodušje ali celo obup, ampak vzpodbuda za notranjo rast, za okrepitev naše narodne zavesti. S tega vidika nam mora Dolenčeva Moja rast biti močan in svetel zgled.

odšli so

V začetku junija je na Koroškem, kamor je šel živet poslednje ure svojega večera, za zmeraj zaspal vreden in odličen slovenski javni in politični delavec dr. JOŽA BASAJ. Pokojni je učakal lepo starost čez osemdeset let. Še študent je bil učenec Jan. Ev. Kreka, pomemben dejavnik v slovenskem gospodarskem življenju, posebno v prizadevnosti za rast slovenskega združništva, ki je tako veliko dobro opravilo na Slovenskem tja do druge vojne, dokler ga ni „socialistični kolektivizem“ zadušil. Pravo je dr. Basaj študiral na Dunaju, služboval v Ljubljani. Bil je oče številne družine, po soprogi svak pok. pesnika Vitala Voduška. Dva sinova domobranca je žrtvoval po vojni: odpeljana sta bila iz Vetrinja v komunistični pokol v dne, ko se je sam kot prvi predsednik Narodnega odbora za Slovenijo pri goljufnih zapadnih zaveznikih brez uspeha trudil, da reši slovensko demokratično mladino, ki se je bila na Koroško zatekla pod varljivo varstvo zavezniških zastav...

Po vojni se je naselil v ZDA, kjer se je posvetil skrbi za slovenske begunce, ko so se začeli iz Evrope seliti v Ameriko. Tudi pri tem delu je izkazoval, kot že prej v združništvu z govori, predavanji in organiziranjem med slovenskimi razumniki, polnost Krekovega duha in njegove misli.

Slovenska kulturna akcija se pokojnega dr. Basaja spominja s posebnim priznanjem in hvaležnostjo. Od njenega rojstva ji je bil poverjenik in dobrotnik v ZDA, njen zagovornik in največji prijatelj. Njegova je zasluga, da si je Kulturna akcija že v prvih letih v ZDA zadobila tolikšen venec zvestih naročnikov za naše publikacije: brez ameriških dolarjev bi ob svoji beraški palici SKA težko prilezla do skoraj že 90. publikacije. Ni pa dr. Basaj varčeval tudi s pobudami za darove pri našem delu, ki je – to pribijemo – slej in posledj vezano na „vdovin dar“.

Dr. Joži Basaju, ki more biti mlademu slovenskemu rodu doma in na tujem zaresen svetel zgled iskrenega krščanskega razumnika v zavzetosti in prisebnem žrtvovanju za narod, za vse dobro in plemenito, prosimo večni pokoj. Slovenska kulturna akcija ga je že uvrstila v vrh svojih najbolj zavzetih dobrotnikov in sodelavcev.

Konec maja je letos v San Franciscu v Kaliforniji odšel po zares zaslužen plačilo k Bogu župnik slovensko-hrvaške župnije Marijinega rojstva VITAL VODUŠEK. Rajni je zasedel vidno mesto ne samo v vsestranski dejavnosti slovenske Cerkve med obema vojnama, pozneje pa kot skrben in vnet izseljenski duhovnik, marveč tudi v slovenski kulturni zgodovini, posebej v bogati in odlični vrsti naših Parnasovcev, ki so izšli iz pomembnega križarskega gibanja, imenovano po njihovem glasilu Križ na gori, list, pri ka-

terem je bil Vital Vodušek ploden sodelavec od početnih dni. Rojen 24. aprila 1906 v Ljubljani je bil sin znanega krščanskega javnega delavca dr. Božidarja Voduška. Po bogoslovskih študijah ga je nadškof Jeglič 1929. posvetil v mašnika. Kaplanoval je najprej med rudarji v Zagorju, pobudil ekspozituro na Lokah, v rudarskem selišču, 1936 pa se je kot izseljenski duhovnik odselil v ZDA, kjer je 1939 prevzel župnijo v San Franciscu. Vredno je pastiril svojji kalifornijski slovensko hrvaški čredi celih 33 let. Veliko dobrega je storil rojakom in pomoči potrebnim, laikom in duhovnom, še posebej pa slovenskim beguncem po drugi vojni, ki so se umaknili na ameriški zapad.

V slovenski kulturni zgodovini je Vital Vodušek priznan kot katoliški pesnik ekspresionist. Prvo pesniško zbirko, zvano Pesmi, je izdal še bogoslovec leta 1928. Posebej se je uveljavil kot najvidnejši predstavnik v novem slovenskem literarnem gibanju. Plod te njegove vneme so prvi slovenski prevodi liturgičnih besed za ljudsko sodelovanje. Izdal je slovenske Postne maše, v treh izdajah so izšle njegove Svete maše za nedelje in praznike. Pri Križu na gori je 1929 izšel njegov odlični prevod svetovno znanega Guardijevskega Križevega pota. Posebno mesto v njegovem pesništvu zavzemajo moderne in globoko doživete božične pesmi: pokojni mojster slovenskega impresionizma v cerkveni glasi msgr. Stanko Premrl jih je uglasbil v lepe šopke za solospve s spremljavo klavirja.

Pokojni župnik Vodušek je bil prijatelj Slovenske kulturne akcije. Zanimal se je za njeno delo. Bil je vsa leta tudi zvest naročnik vseh naših publikacij. Veliko dobro je opravil, ko je poskrbel za večerna leta staroste slovenskih duhovnikov, za kulturnika, čez sto let starega Jurija Trunka, ki je letos umrl 103 leta star, dva mesca pred Voduškom. Skupaj počivata v istem grobu na prelepem pokopališču v San Franciscu, kjer imajo poseben prostor tudi Slovenec in kamor je dal nad grobove rajni Vital postaviti kip Dobrega Pastirja.

V začetku avgusta je po trdi bolezni umrl v Ljubljani akad. slikar, prešernovec, duhovnik prof. STANE KREGAR. Veličnega slovenskega likovnika, ki je krščansko svojskost slovenskega ustvarjalnega duha ponesel tudi v veliki svet, ki mu ni skopalil s priznanji v svojem kulturnem prostoru, se bo Glas v septembrski številki še posebej spomnil.

Tik pred natisom tele zakasnjene avgustove številke je užalostila novica, da je v lepi starosti 82. let umrl velik prijatelj, zagovornik in podporni član Slovenske kulturne akcije dr. ALOZIJ VORŠIČ. Tudi njemu veljaj sebnna opomba v prihodnjem Glasu.

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Izhaja mesečno. Urednik Nikolaj Jeločnik, sourednik France Papež. Za podpisane članke odgovarja avtor. — Tiska ga Editorial Baraga S. R. L., Pedernera 3253, Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime Ladislav Lenček CM, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. — Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Acción cultural Eslovena), Valentín Debeljak, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

CORREO ARGENTINO Suc. 6 y 7 (B)	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 1209421